СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 216. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок 18 вересня 1933. VOL. XLI. No. 216. Jersey City, N. J., Monday, September 18, 1933. THREE CENTS.

ШЛЯХ ДО ВІДБУДОВИ КРАЮ ДОВГИЙ І ВАЖКИЙ, КАЖЕ ПЕРКІНС

ВАШИНГТОН. — Секретарка праці, місс Перкінс, стверджує, що в минулім місяці одержали роботу яких 750,000 безробітних. Від березня дано роботу 2,200,000 безробітним. У серпні зросли виплати робітникам на 11%, а роботи на 6%.

Оте все, каже місс Перкінс, вказує тільки на те, що найгірше вже минуло. Та не треба потішатися ілюзіями, бо депресія все ще перед нами. Все ще маємо 28.4% безробітних більше, ніж у 1926 р., і на 48% менше виплат. Значиться, треба ще великих зусиль, щоби довести край до того, що було в 1926 році.

ФОРД ПОКЛИКАЄ НОВИХ РОБІТНИКІВ-ВЕТЕРАНІВ.

ДІТРОЙТ. — Гери Бенет, директор „Форд Мотор Компані", оголосив, що компанія дасть працю 5,000 военним ветеранам, коли викажуться, що вже довго не працювали, є в біді й мають за собою добрі військові рекорди. Приймати муть кождого тижня по 300 ветеранів. Число робітників, котрі працюють у Форда, дійде тим чином до 50,000.

БАНКИ НЕ ХОЧУТЬ ДАВАТИ КРЕДИТІВ.

НЮ ЙОРК. — Гровер Гвейлен, голова нюйорської „Найри", подає, що промисловці жалуються на банки, які відмовляють їм кредитів. Кажуть, що мають повно замовлень, а не можуть їх виконати, бо нема готівки. Банки знову покликуються на те, що ті підприємства виказали минулого року втрати, а підприємці твердять, що годі покликуватися на минулий рік, який був для всіх катастрофальний.

ДУМАЮТЬ НАД НОВИМИ КРЕДИТАМИ СОВІТАМ.

НЮ ЙОРК. —Ведуться переговори між „Рі-конструкшен Фінанс Корпорейшен" і большевицьким торговельним представником „Амторг" в справі уділення совітам дальших кредитів на закупно товарів в Америці. Совіти хочуть дістати позичку на суму $50,000,000, але довгоречинцеву і на менший процент, ніж була та позичка, яку вони дістали в сумі $4,000,000, котру дано на один рік та зараховано 6%.

Наразі не видно, щоби з тих переговорів вийшло щось путнього. Фінансова Корпорація боїться перебирати ризико, а совіти запевняють, що вони сплачують довги всім капіталістичним державам дуже совісно.

ЗМАГАЮТЬ ДО УГОДИ НА КУБІ.

ГАВАНА. — Революційний уряд скликав наради, на які запрошено представників опозиційних партій. Хочуть втягнути опозицію до уряду. Тільки біда в тім, що студенти проголосили, що вони не хочуть мати нічого до діла зі старими політиками, а загал домагається, щоби їх допустити, бо молоді не мають ще практики, як правити краєм.

ДАЮТЬ МІСТУ КОЛЬОНІЯЛЬНИЙ ВИГЛЯД.

ВИЛІЄМСБУРГ (Вірджінія). — Вже від кількох літ місто видає міліони на те, щоби надати йому кольоніяльний характер. Валять модерні доми, а на їх місце ставлять нові, побудовані в старім кольоніяльним стилю.

ХОЧЕ ВМЕРТИ „ЛІТАЮЧИ".

ТОРОНТО. — Міссіс Амі Джонсон Молісон, славна англійська летунка, каже, що не може жити без пригод. Заповідає, що буде літати ціле життя і певна, що вмре „літаючи".

Тепер хоче вибратися зі своїм мужем у лет до Багдаду, щоби здобути новий летунський рекорд. Та їй відраджують цей лет під теперішню пору, бо він дуже небезпечний. На Лябрадорі і Нюфондленд уже падають сніги, а сніги і морози це найбільші вороги летунів.

СКІНЧИВ „ЦАРЮВАННЯ".

КАРСОН СІТИ (Невада). — За останніх 15 років слово Джорджа Вінгфілда було в Неваді святим. Цей бувший кавбой, котрий добився такого впливу, що не хотів навіть кандидувати на сенатора, бо сенатор це в нього було „ніщо". Був він власником кільканацятьох банків, мав свою власну стайню перегонових коней і був великим міліонером і диктатором, котрого інакше не називали, як тільки „Король Джордж".

Сьогодні він є цілковитим банкротом. Банки замкнені, а на покриття своїх міліонових зобовязань стягнув він усього $87,000. Тепер ще тягнуть його по судах, бо кажуть, що поробив ощуства й поховав гроші.

ХАОС У ЖИДІВСЬКІЙ ДОПОМОЗІ.

НЮ ЙОРК. — Повернувся з Европи до Ню Йорку визначний жидівський провідник, рабін д-р Стівен Вайс, котрий їздив організувати протинімецьку акцію й оборону Жидів. Він каже, що бойкот німецьких товарів зростає, але зате є великий хаос у допомоговій жидівській акції в Европі. Кождий збирає на власну руку. І не можна їх всіх обєднати.

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ДЕФІЦИТ НА ЗАЛІЗНИЦЯХ.

Господарська кріза відбилася сильно на рентовности польських залізниць. Урядово стверджують, що доходи залізниць за перший квартал ц. р. не покрили видатків. Недобір у сумі 4 міл. покрито з фондів з попередніх літ. Крім того дефіциту покрито з фондів з попередніх років надзвичайні видатки на інвестиції та на летунство в квоті 21 міліонів зл. Отже разом експльоатаційний недобір у першому кварталі виносить поважну суму 25 міліонів.

Взагалі доходи залізниць у першому кварталі ц. р. виносили 201 міліонів зл., а видатки 204 міліонів зл. В порівнанні з першим кварталом 1931 р. залізничі доходи впали за чверть року на величезну суму 105 міліонів зл. Слід при тому підкреслити, що експльоатаційні видатки залізниць у першому кварталі зменшилися в порівнанні з тим часом у 1931 р. на 99 міліонів зл., або на 32 проц.

ГУБЕРНАТОРІВ СИН ПАЧКАРЕМ.

Монею Геддега, сина бувшого губернатора Каіра й бувшого єгипетського посла в Туреччині, засудили на три роки вязниці та 500 фунтів стерлінгів кари за намагання перепачкувати 138 кг. гашишу. Жінка його, яка сподівалася потомка, так схвилювалася тим присудом, що померла.

СВЯТО В ЧЕСТЬ КУЛЬЧИЦЬКОГО НЕ ВІДБУДЕТЬСЯ.

Повідомляють, що свято в честь Ю. Кульчицького, яке мало відбутися у Шляхотських Кульчицях в днях 19. і 20 серпня, з причини від нас незалежних не відбудеться. Наші делегації заявив представник староства в Самборі, що дозволу на свято найправдоподібніше не дістанемо, тому, що подібне свято уладжує Польська Держава 8. вересня ц. р. і староство не може дозволити, щоби перед тим днем таке свято денебудь відбувалося.

„ВІЛЬНІ ВИБОРИ".

Черновецький „Час" (орган буковинського Унда) повідомляє, що в місті Плоєштах відбулося віче румунської консервативної партії. Провідник цієї партії, Філіпеску, сказав, що „в осени цього року відбудуться вибори до румунського парляменту. Теперішнє правительство (себто по українськи: уряд. — Прим. Ред.) має уступити, а на його місце прийде тимчасовий уряд, що переведе **вільні** (підкреслення наше. — Ред.) вибори".

„Вільних" виборів у Румунії ще не було. Але тепер вже дочекаємось. А з тих „вільних" виборів знову вийдуть українські посли і сенатори, які — як недавно п. Маєр-Михальський — будуть виголошувати декларації в імени українського народу проти ревізії мирових договорів.

Це теж приклад „будуючої ролі демократії".

ОТРУЇНИК.

В Яжові Старім біля Яворова Стефан Кужіль отруїв нешлюбну дитину Пазьки Кіт, щоби не платити аліментів. Кужіля арештували.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.СОЮЗА

БАЙОН, Н. ДЖ.

Повідомляється Урядників і Членів відділів У. Н. Союза ч. 213, 281 і 287, що спільні збори згаданих відділів в справі назначення доктора, відбудуться в понеділок, 18 вересня, точно в годині 7.30 ввечір, в парафіяльній гали при 25-тій ул. Проситься урядників і членів згаданих відділів прибути точно в означенім часі, де будемо мати нагоду спільно назначити доктора.

Микола Путас,
Секретар від. 213.

СУМНІ РЕЗУЛЬТАТИ ШКІЛЬНОГО ПЛЕБІСЦИТУ НА ВОЛИНІ.

Представники батьків, що підписали декларації за українську викладову мову в сільських державних школах, одержують уже через шкільних інспекторів повідомлення про рішення шкільної кураторії. З цих повідомлень українські батьки зі здивуванням довідуються, що невідомі їм батьки склали декларації за польську мову навчання й то за таку скількість дітей, якої досить, щоби признати викладову мову польську й „руську", або виключно польську. Звідки взялися ці батьки, про це селяни то там то тут лише тихо шепчуть. Стільки дала українським масам з таким завзяттям і свідомістю виявлена ними воля. Як впливають на маси подібні результати їхньої боротьби за душу дітей, легко собі уявити.

ДО ЧОГО ГОТУЮТЬСЯ?

В Почаєві відбулися „курси" для священиків-законовчителів у сільських і інших школах. Курси улаштувала православна митрополія, а ближчим керманичем цих „курсів" був епископ Симон. У цих „курсах" взяли участь представники православного духовенства з цілої Польщі — Росіяни, Білоруси й Українці, а властиво — малороси „русскої культури". Свідомих Українців майже не було. Звичайно, викладовою мовою була російська мова. Але на цих курсах, як казали в Кремянці, читано реферати й на ширші теми виховання дітей і молоді та обмірковувано питання викладової і виховної мови в школі й церкві. Цікаво, що ці міркування проголошено **таємними** й про резолюції, що запали в справі викладової мови релігії і позашкільного виховання, годі довідатися. Можна лише доміркуватися, що могла ухвалити ця „русска братія" в справі мови. Очевидно, ці резолюції на щось потрібні.

ВІНЕЦЬ НА ГРОБІ НЕВІДОМОГО СТРІЛЬЦЯ ВІД БРАТІВ ЗЗА ОКЕАНУ.

В неділю, 30. липня ц. р., біля 10-тої години ранку, зібралися на Янівському кладовищі коло 150 людей, переважно представників наших установ. В їхній присутности зложив вінець на гробі Невідомого Стрільця У. Г. А. п. Теодор Стельмах, ветеран американської армії, що приїхав на короткий час до Рідного Краю. Вінець з прекрасними гаптованими шарфами з написом „Невідомому Стрільцеви" зложив п. Стельмах в імени 1-шої сотні Чорноморської Січі в Ню Йорку. По зложенні вінця зряджено двохвилинну мовчанку, а зчерги секретар О. В. М., п. О. Карпінський, подякував нашим заокеанським братам за память про борців та відмітив, що це є перший того роду поклін Тіням Полеглих від Американської Організації.

По спільній знимці над згаданою могилою всі учасники перейшли на інші могили українських борців. Потім п. Стельмах переїхав ще й на Личаківське кладбище, де оглянув теж могили наших вояків та нагробники-могили наших визначних людей. — („Новий Час").

ЗМІНА КУРСУ.

Якось так сталося, що після підписання пакту про ненагресію дещо на Волині змінилося. Досі при всіх урочистостях і в певній пресі разураз бували натяки на визволення України, Київ, св. Софію і т. п. блага для Українців. Тепер про це — ні згуку. Обіцянок більше нема — за риським кордоном. Про Волинь нема що й казати, бо обіцянок тут ніколи не було. Зате тут є інші новинки.

Деякі українські вчителі й учительки вже одержують натяки, щоби шукали собі інших місць, бо... мало займаються „сполечною" працею, цебто не закладають... чисто польських кулек, спортових організацій, Стшельця і т. д. Та й у цих чисто польських виховничих організаціях не все є певне.

Комсомольці масово вступають до „кулек млодзежи вейскей", шукаючи в них собі захисту і кривки. Для них уже „просвітянських хат" замало. В кулках безпечніше. Отак комсомольці села Хорлуп на Луччині знайшли собі непогаий притулок у місцевому „кулку". А в ночі з 1. на 2. серпня прикрасили село червоними плякатами з написами: „Геть із збройною інтервенцією! Хай живе комсомол КПЗУ!"

КРІВАВЕ ВЕСІЛЛЯ.

В одному селі біля Самбора відбулося з суботи на неділю весілля. В одній хвилині між приявними повстала бійка, підчас якої поранено смертельно ножами 19-літнього Степана й 25-літнього Гринька Врублевських. Обох відвезли до Львова.

ВБИЛА СВОЇ ДІТИ І ВІДОБРАЛА СОБІ ЖИТТЯ.

Жінка начальника податкового уряду в Цепліцах (Чехословаччина) повязала своїх троє дітей та втопила їх у ставі, а потім сама кинулась у воду і втонула. Причиною тієї трагедії було те, що її мужа усунули з його становища за грошеві зловживання.

УКРАЇНСЬКІ СЕЛА СПУСТОШИЛИ ВІД ГОЛОДУ

БОЛЬШЕВИКИ ГОЛОДОМ І РОЗСТРІЛАМИ ЗЛОМИЛИ ОПІР УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА Й ЗМУСИЛИ ЙОГО ПРАЦЮВАТИ НА СЕБЕ.

ХАРКІВ (УРСР). — Кореспондент нюйорської газети „Таймс", Дюранті, подає, що він на власні очі побачив на Україні, що там большевики нарешті зломили опір українського селянства. Жнива пройшли для большевиків добре, бо всі елеватори, в яких збирається зерно для потреб комуністичної влади й вивозу з України, переповнені. Крім того багато зерна лежить у мішках здовж залізниць під наспіх зробленими прикриттями. Але такий збір зерна коштує багато в населення і влади. Большевики навіть змобілізували міське населення для косовиці й збору збіжа.

Така мобілізація стала потрібною, бо українське селянство комуністична влада здесяткувала. Багато селян вимерли з голоду, а багато вислано за межі України, багато пішли в безвісти шукати собі хліба, щоб не вмирати дома з голоду. Українське селянство в пошукуванню хліба розбрилося по цілій радянській державі від півночі до далекого півдня. Всі знають добре, що селяни не кидають своєї землі й не тікають у безвісти, коли на ній ще можна жити, не вмираючи голодовою смертю. Причиною такого голоду, треба признати, каже Дюранті, було те, що радянська влада, не зважаючи на злий минулорічний урожай, відобрала від селян на Україні занадто багато збіжа. Тому в зимі було дуже тяжке становище селянства й коли відомости, подані про смерть із голоду селян на північному Кавказі в одній з попередніх телеграм Дюранті, були перебільшені, то відомости про смерть з голоду селян на Україні в тій самій телеграмі були значно зменшені, хоч там подавалося, що смертність минулої зими була тричі більша від нормальної.

Та тепер комуністична влада зібрала багато зерна й старається змусити селянство негайно почати зимові засіви. Селяни, що були повтікали від голоду з України, тепер вертаються знову до своїх сіл і стають до праці в полі. Отже, Дюранті вважає, що комуністична влада одержала побіду над українським селянством і змусила його скоритися собі. Своє звідомлення Дюранті кінчає тим, що московська влада тепер добре провчила українське селянство й воно буде памятати ті слова, які вибито на обеліску перед будинком совітів у Москві: „Хто не робить, той не їсть".

АВСТРІЯ НАБУВАЄ СИМПАТІЇ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — В колах Ліги Націй тепер говорять про те, що Австрії треба дати місце в виконавчій раді Ліги Націй на три роки. В біжучому році кінчається речинець Ірляндії, Норвегії та Гватемалі. Цим держави Ліги Націй хочуть підкреслити свої симпатії до Австрії з того приводу, що вона не хоче допустити в себе панування гітлерівців.

КАЗКИ ПРО ПІДПАЛ НІМЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

ЛОНДОН (Англія). — Другий день засідань „суду" в справі підпалу німецького парляменту (райхстагу) пройшов у допитах свідків: Георга Бернхарда, бувшого редактора „Фосіше Цайтунг"; Рудольфа Брайдшайда, бувшого лідера соціялістичної фракції в райхстагу; й Альберта Ґжезінського, бувшого начальника берлінської поліції підчас пожежі в райхстагу.

Свідки показали в одно, що гітлерівці розказують казки про підпал райхстагу комуністами. Всі дані зводяться до того, що будинок підпалили самі гітлерівці, щоб обурити громадянство проти комуністів та показати, що комуністи „готують повстання для захоплення влади".

УГОРЩИНА ЗАБОРОНИЛА ВЖИВАТИ СВАСТИКУ.

БУДАПЕШТ (Угорщина). — Угорський уряд заборонив уживати як емблему свастику („гакенкройц"), яка є гітлерівською відзнакою, що тепер стала державною відзнакою Німеччини. Тому, як відзнака чужої держави, свастика не може бути вживана в Угорщині.

ФРАНЦУСЬКА ПРЕСА ПРОТИ БРАТАННЯ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

ПАРИЖ (Франція). — В той час, як уряд і бувший премієр Еріо кинулися в обійми большевиків, більшість преси почала завзяту кампанію проти братання Франції з комуністичною Росією. Газети критикують різко Еріота, який заявив, що в Росії населення жиє добре і з усього задоволене.

Газети подають численні факти про голод у Радянщині та про страшний терор проти населення, який там панує. Газети наводять документи й оповідання очевидців, які свідчать про катастрофальний економічний стан большевії й нездібність комуністичної влади справитися зі збором збіжа.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОСЯТЬ КНИЖКИ Й ҐАЗЕТИ

З Закарпатської України, від товариства „Просвіта" в Ужгороді, дійшов до нас голос, який повинен знайти щирий відгомін. Це не прохання долярів. Це просять нас наші брати з Закарпаття українських книжок і українських ґазет. Ось виїмки з їхнього письма до „Свободи":

„Дуже дякуємо Вам, що Ви засилаєте нам Ваш милий часопис. Одержуючи його тут у централі, по перечитанню ми засилаємо його нашим читальням і він набув серед наших читалень великої популярности. Наслідок той, що читальні звертаються до нас з проханням, щоби ми засилали його постійно. На жаль, ми цього зробити не можемо, бо не можемо його замовити у Вас за цілковитим браком матеріяльних засобів. Тому просимо Вас, якщо Ви зможете зробити нашим читальням пожертву тим, щоб засилати Ваш часопис безпосередньо нашим читальням, то цим Ви дуже причинилисяб до задоволення читальняного голоду відроджуючогося нашого рідного Підкарпаття. Для тутешніх обставин Ваш часопис зробить дуже багато, бо Ваш часопис тим добре застосовується до тутешнього читача, бо призначений для читача українського, відірваного від автохтонного пня, а тутешнє племя нашого народу таксамо, можна сказати, на протязі тисячі років було відірване від того самого пня. Як Ви в Америці відчуваєте потребу як можна стислішого звязку з цілим нашим народом, так і тутешнє племя просто, як малі діти до матері, так вони горнуться все більше й більше до рідного слова, до рідної пісні".

А далі читаємо в тім письмі ще таке: „Наші читальні вже прочитали книжки, які ми мали і розіслали їм, і хочуть далі читати, а ми також у великім клопоті з набуванням потрібних книжок. Тому колиб Ви могли зорґанізувати серед американських Ваших земляків збірку книжок для заслання їх нам, то цим Ви дуже допомоглиб нашій нелегкій у теперішніх обставинах культурно-просвітній діяльности. Дуже просимо не відмовити нам і в цім, і надіємося від Вас книжкового подарунку. Не турбуйтеся, яку книжку вислати. Нам усякої книжки бракує, особливо діточої й історії. Але яка би книжка не була, для кождої знайдеться читач, котрий з великою користю для себе її читатиме".

Як у наших громадян так і по товариствах є повно українських книжок, які порохом покриті. Крім того за половину ціни можна тепер купити книжки в книгарні „Свободи" і зробити подарунок нашим братам, селянам на Закарпаттю. Хтож буде перший, що це зрозуміє і вишле такий патріотичний і культурний подарунок?

СІОНІСТИЧНИЙ КОНҐРЕС

(Оригінальний допис з Праги).

(Докінчення)

II.

Конґрес сіоністів в Празі дає видовище страшно завзятої міжпартійної боротьби між жидівськими партіями і партійниками. Повних **чотири дні** сварилися вони над цим, хто має засідати **в президії конґресу!**

Конґрес зібрав майже всіх жидівських національних провідників. Усе те — старші вже люди і вже піднесено питання: хтож стане на їх місце, коли вони вимруть? Конґрес відкрив провідник сіоністів, **Нагум Соколов,** в анґлійській мові. Зрештою по гебрейськи мало хто говорив — а найбільше по німецьки, менше по жидівськи. Німецька мова — це така панжидівська (всежидівська) мова — як і для Славян — всеславянська.

Я позволю собі навести тут лише деякі важніші уступи з виводів поодиноких бесідників.

І так говорив Нагум Соколов: „Коли на мировій конференції говорено про полагодження справи „близького востока", то три народи творили ключ до нього:

„Палестина для Жидів, Ірак, Мезопотамія і Геджас для Арабів, а Вірменія для Вірмен. І таке було рішення мирової конференції.

„Я є приятелем Арабів та прихильником їх культури. Є це старий нарід і має право до самостійности. **Араби** мали право на Єрусалим, але на свій, не на наш. **Їх Єрусалимом є Баґдад.** Вони мають і свій Сіон, а він лежить у Мекці. Я попирав їх домагання і вложив би свою руку в огонь, щоби їм допомогти. Вони мають свої власні краї, величезні простори, в котрих один мешканець припадає на один кільометер.

„Ми, Жиди, маємо малий край, але дуже для нас дорогий. Наше діло є ділом мира. Миж займаємося в Палестині рільництвом. Ми здобуваємо нові терени, боремося з пісковими надувами, з пустинею. Інші народи рільничі застають готові уже терени, бо їх предки працювали для них.

„А ми купуємо за дорогі гроші неужитки та видираємо їх пустині. І так ми причинились до побіди цивілізації над пустинею, над лінивством та неробством. (Тут очевидно піяв Соколов до Арабів.—В. Г.). Палестина була колись цвитучою країною, а ціла Галилея була одним великим, як Лондон, містом. Земля в Палестині є записана на ріжних Мустафів та Абдулів, але то так лише на папері, бо в дійсности є це цілком пусті землі. І ми доперва доводимо ті краї до стану господарської культури".

В іншій знову промові Соколов дуже **жалувався на большевиків** за переслідування сіонізму, а розсипувався **компліментами на річ Польщі.**

„Оклик жаху — казав він — виривається з наших грудей проти того безглуздого **викидування гебрейського язика** з жидівського виховання і з життя жидівської громади. Нападів на жидівську релігію не дасться в ніякий спосіб погодити з засадою свободи совісти.

„Чомуж має бути сіонізм заборонений в Совєтській Росії і чому мають його прихильники бути обвинувачувані та нелюдсько карані? Він же не є контрреволюційний і не веде ніякої політики щодо Росії, бо його зацікавлення лежить в цілком іншій площині. Не зважаючи на переслідування,—почуття сіонізму жиє дальше у свідомости російських Жидів. Хто не вірить — най дасть їм свободу зборів, слова та преси — а сам побачить. Але свободи тої нема і тому **три міліони** російських Жидів заніміли в жидівськім письменстві і пресі. Большевицьким спробам поселити Жидів на ріллі — бажаємо найкращих успіхів, але клич повороту до рільництва буде мертвим, коли не буде перенятий історичними традиціями.

„Щодо Польщі — то з нею вяжуть нас тисячні спомини спільної історії. Ми мали в Польщі століття матеріяльного і морального піднесення, але пережили також і тяжкі часи та переслідування. А всетаки часи успіхів тревали довше ніж часи недолі. Польща ніколи не опоганила себе вигнанням Жидів з краю. Навпаки — вона сталася резервоаром для жидівського світа і в цей спосіб причинилася позитивно до захования нашого народу більше, ніж який інший край.

„Теперішна тяжка господарська кріза дається відчувати Жидам в Польщі більше ніж не-Жидам, бо 70% не-Жидів жиють з рільництва... Жиди стратили готівку, яку ще мали. Стан середний є цілком зруйнований, торговля не має оборотових засобів, а колиб ціна збіжа й пішла дещо вгору, то є дуже сумнівне, чи це Жидам що поможе. Жиди терплять внаслідок кризи таксамо як і інші, але не повинні вони ще більше терпіти через це, що вони — Жиди.

„Треба, щоби в Польщі всі Жиди, а зокрема молодь — зєдналися під сіоністичним прапором".

Член екзекутиви, **Г. Фарбштайн,** реферував про справи промислові в Єрек Ізраель (себто в палестинській жидівській державі) і жалувався, що уряд (себто Анґлійці) жадає від іміґруючих промисловців, щоби посідали бодай 1,000 фунтів стерлінґів і мали не більше як 35 літ. Також не хоче той уряд згодитися на охоронні мита, очевидно з уваги на спроваджувані з Анґлії промислові вироби.

Представник робітників, **Бін Ґуріон,** підніс, що для Палестини є найважнішою іміґрація **халюців,** то є молодих робітників, що хотять працювати на ріллі. Справа боротьби між капіталізмом і соціялізмом не буде рішена на сіоністичнім конґресі. У всякому разі робітники повздержуються від таких домагань, котрі могли би шкодити і здержувати розвій приватної підприємчивости. Через скріплену іміґрацію — треба скріпити позицію Жидів в Палестині, але не сміють вони забувати, що Араби позістануть все їх сусідами. І тому у всіх областях публичного життя треба ділати в порозумінню з Арабами.

Питання арабське не обмежується лише до самої Палестини, але йде тут про 15 до 16 міліонів Арабів, що є розсіяні по всіх полудневих середноморських краях.

Інтересний був реферат **М. Усушкина** про **Жидівський Народний Фонд,** котрий є головно призначений для викупу землі від Арабів. Усушкин жалується, що з **Америки** впливи до того фонду впали на **40 процентів.** Значить, що американська депресія дається сіоністам відчувати.

Референт поставив низку внесень в тім напрямі, щоби всі жидівські громади й інституції депонували свої гроші у Ж. Н. Фонді, щоби трету часть грошей, зложених на допомогу для переслідуваних в Німеччині Жидів, призначено на викуп землі також за посередництвом Ж. Н. Фонду, та щоби зорґанізувати велику жидівську льотерію з тою самою ціллю.

Дебати конґресові — з частими перервами, засіданнями комісій або і з авантурами у галі конґресового дому велися серед надзвичайного схвилювання і несупокою. Конґрес той мав деякі дуже інтересні моменти, як нпр. гостина делеґата Союза Націй. Був це директор мандатової секції того Союза, **Катастіні.** Його повитав торжественно провідник конґресу **Моцкін** і апелював на його руки до Союза Націй, щоби цей поміг Жидам виконати їх пляни в Палестині та спричинив допущення до Палестини Жидів, які втікають із Німеччини. Делеґат відповів на цей апель чемними фразами.

Важною була вістка, котра прийшла з Берліна, а то, що німецький уряд годиться на це, щоби виїжджаючі з Німеччини Жиди могли з собою брати одну тисячу марок, але мусять рівночасно зобовязатися, що вивезуть з Німеччини (то є продадуть за границею) німецьких товарів на три тисячі марок.

Найбільше однак хвилюючою конґрес справою було вбивство члена сіоністичної екзекутиви, **Арльозорова.** Сталося це справді ще перед кількома тижнями, але саме тепер прийшла телеґрафічна вістка, що з трох увязнених з тої причини **ревізіоністів** один признався до вини, а щодо двох інших, знайшлися інші докази.

Отже зараз почалися телефонічні розмови з Палестиною, а навіть поставлення внесення на виключення ревізіоністів з сіоністичної орґанізації.

Одначе до цього не дійшло, бо розважніші елементи до цього не допустили.

Взагалі цілий конґрес робить враження великої суматохи. Але поза тою замішаниною і безчисленними промовами велася завзята боротьба за те, хто має бути головою сіоністичної екзекутиви. Найбільше побивалися за проф. **Вайцманом,** котрий однак на конґрес не приїхав.

В останній хвилі прийшла телеґрафічна вістка з Америки, що тамошні сіоністи рішучо противляться евентуальній умові з гітлерівцями щодо вивозу товарів з Німеччини, бо це було би зломанням бойкоту, який наложили Жиди на Німеччину.

Коли би таке зломання бойкоту наступило — то американські сіоністи мусіли би виступити з сіоністичної орґанізації.

Трудно нам займатися всіми подробицями сіоністичного конґресу, хоч, як я вже на вступі зазначив, справи жидівські не можуть нам бути байдужі, бож на українських землях жиють 2,600,000 Жидів.

Тому я постараюся по скінченню цього конґресу сказати про нього ще кілька слів, а також обговорю коротко жидівське питання.

В. Гринюк.

СТАРИЙ МЛИН

Оповідання.

(13)

Чим більше парубок пестив дівчину і нею тішився, тим більше брала її розпука, бож вона прийшла сюди на те, щоби всяким любощам зробити кінець, щоби взагалі розійтися. Знала, що їй пора би вже промовити, щоби він довше не дурився, та не знала, як зачати. Він зачав перший:

— Ти довго мусіла ждати на мене, люба? Прости. Війт задержав мене так довго скучною балачкою і ще скучнішими поученнями. Я стояв перед ним як на грани і остаточно, не вислухавши до кінця, втік. Нехай про мене думає собі, що хоче!

Аж тепер промовила Анна. Хоч непевним голосом, та сміло глядячи Олексі в очи, спитала:

— А твоя мама?... З нею ти мабуть ще цілком не говорив?

Олекса здрігнувся і не відповідав. Неначе надумувався, що сказати. Вона знов промовила цілком спокійно і лагідно:

— Кажиж, Олексо. Не бійся, бо я готова на все.

— Яка ти чудна, — Олекса відповів зразу виминаючо. — Чого тобі приготовлятися на все?

По хвили Олекса додав:

— Брехати не моя звичка, тож не затаю перед тобою, що вчерашного вечера я мав дуже прикрий спір з моєю мамою... Той лайдак Гречан набалакав старій жінці цілу копу несотворених нісенітниць і набив її голову такими глупими небилицями, що я ніяким способом не годен був нарозумити маму і допевнити її, що все те лиш людська злоба і пімста поганої душі. Мама попросту не вірить, щоби хтось був такий несовісний і підлий, брешучи так, як той Гречан.

— Він також зневажав мою добру славу... чи не так, Олексо?

— То пусте, Анно! Нехай собі плете, що хоче. Ти можеж бути спокійна, бо я не вірю. Кажу, що пес бреше, вітер несе... Лиш коби якось мою маму нарозумити...

— Гадаю, що се не дасться зробити. Твою маму переконав би лише свідками, а на таке свідків нема. Я про се думала цілу ніч і приготовилася стати жертвою непорозуміння.

— Куди ти зайшла Анно! Про якусь жертву нема що й балакати. Змінить мамо свою думку, то добре. Не змінить, то нехай собі думає що хоче; і люди нехай говорять, що їм злобна слина на язик принесе. Все те нашого щастя не зруйнує, дамо собі раду.

Парубок знов обіймив дівчину і знов пригорнув до себе, кажучи:

— Я цілком самостійний і маєтково від мами цілком незалежний. Я маю дещо по батькови. Для нас буде досить. Там заведу тебе. Там будеш господарити, будеш своя пані і зробиш мене чоловіком найщасливішим під сонцем... Нічого не буде нам хибувати: ні мені, ні тобі.

— Буде хибувати дозвіл твоєї мами! — перебила Анна. З всего того, що ти тепер сказав, виходить, що вона свого дозволу не дасть.

— А хочби?!

— Се для тебе таке байдуже?... Ти справді покинув би твою стару маму, для котрої ти цілим її світом, котра тільки для тебе жила, відколи ти прийшов на світ? Ти будеш мати силу зробити се? А зробивши, чи через ніч не покаєшся?

— Слухай, Анно! — сказав з натиском, а його голос звучав глибше як звичайно. — До сеї пори я був слухняним сином. Я все робив те, що здужав вичитати з очей мами. Я до сеї пори гадав, що я нікого не міг би полюбити так, як я її любив. Та се сильно змінилося. Ти мені понад все. Знаю, що без тебе я зійшов би на пси. Як батьки, чепившися якогось упередження, хочуть зруйнувати щастя і взагалі життя своєї дитини, то дитинячому послухови мусить прийти кінець.

— Ми балакали тільки про твою маму. Не забувай, що і я маю маму, котру не хотіла би зробити нещасливою. Не лиш думка, якою твоя мама набила собі про мене; також те підозріння, яке тяжить на моїй мамі, відбере твоїй мамі сина і зробить її дуже нещасливою. Я знаю мою маму. Знаючи, що й вона є причиною того нещастя, загризлась би на смерть. І се причина, що ми мусимо розійтися. Не лиш розійтися. Мусимо мовчати, щоби до моєї мами не донеслося, що між нами було. І се загризло би її на смерть... як би знала, що через неї я не дістала тебе.

Витягаючи до Олекси руку, сказала:

— Скажім собі, що то був любий сон і більше нічого! Силкуймося забути, що ми зразу гадали тим сном звікувати ввесь вік наш.

Олекса стояв зразу як скаменілий. Потому відкинув від себе руку Анни і зареготав таким диким сміхом, що дівчина стряслася.

— Як тобі се гладко іде! — зашипів. — Я й подумати таке не годен, бо мусів би збожеволіти... А ти? Так, так, ти любиш мене, та як? Як се, що є навкруги сего кохання не складається гарно докупи, то кохання скидається як жупан, що його кравець не добре зробив... Ну, ну! Може ти вже зараз в ночи каялась, що мені поклялася? Така ти слаба, така!

— Олексо, нехай Бог простить тобі. Ти грішиш так болючо, кривдячи мене!

— Так? То я ще маю гладити ту руку, котра мені завдає смертний удар?

— Прошу тебе на милість Бога, поміркуйся!

— Ні, іще раз ні! Ти очевидно не годна збагнути, що я терплю. Тобі досить знати, що ти виконала твій вивчений обовязок. Спершу приходить твоя мама, потому моя, далі цілком чужі люди. Аж на кінци лишається маленький кутик для мене, за який маю гарно дякувати. ...Ти здурила мене, ти погано, ганебно, мерзенно зажартувала собі з мене! Ти лицемір, який не має серця... та ти побачиш, який я... ти моя на віки!... Не гадай, що ти викрутишся від мене... Скорше трупи впадуть!

Анна бліда стояла мовчки, бо знала, що в такій хвили кожде її слово лиш було би оливою до вогню, скріпило би його лють до скаженини. Аж коли він замовк, задиханий, вона вхопила його за руку і глядячи благально в його очи, промовила мягко й лагідно:

— Чи ти, Олексо, справді гадаєш, що я могла би колись зломити мою клятьбу, стати невірною тобі? Як би й справді яка сила розлучила нас, то моє серце все лишиться при тобі... Та не треба вже нині думати, що для нас прийде щось найгірше. Чи не діється що днини перед нашими очима, що обставини зміняються? Я свято вірю в недалеку хвилю, що виявить мою невинність, бо покажеться, що мене знеславлено. Також станеться щось таке, що з моєї мами здойме підозріння.

(Далі буде).

З ПРЕСИ.

„ЛИЦЕМ ДО БУРЖУАЗІЇ, ТА ЗАДОМ ДО ПРОЛЄТАРІЯТУ".

Під таким наголовком пише львівське „Діло" з 2-го вересня між іншим таке:

> Такі майстри на всякі голосні гасла — большевики про теперішню свою літвінівську „ґенеральну лінію" в закордонній політиці не бють у бубни перед своїми закрі-

А чому це так? Бо:

> Лише потрібно уважніше приглянутися закордонній політиці та перечитувати пресу й ви не виходите з дива: всякі демарші в Берліні роблять якраз держави **буржуазні,** а одинока в світі „пролєтарська" держава, С.Р.С.Р., спокійно приглядається, як вигибають спровоковані нею комуністичні маси.

Та чомуж большевики будуть протестувати проти терору фашистів і ріжних деспотів? Адже цеж большевики показали в новітніх часах, як треба вистрілювати та нищити маси. Але буває, що большевики „повертаються лицем" і до своїх мас, а це тоді, коли розстрілюють їх.

„Ворон воронови ока не виклює" — отак і большевики ріжним диктаторам не будуть „перешкаджати" творити свій суд і розправу над тими масами, які в розумінню большевиків є лише матеріялом для ріжних експериментів.

ОСЬ ЯКОГО ПРОВІДНИКА ТРЕБА УКРАЇНЦЯМ!

В тому самому числі „Діла" читаємо в передовиці, написаній Семеном Демидчуком з Ню Йорку:

> А вже рішучо потрібно нам, щоб учителями нації ставали не ті, що гладко переходили через життя, а саме ті, що безнастанно падали й вставали, перебивалися через ріжні трудноші, часом і заблудили, але всетаки знайшли для себе шлях і можуть на нього навести сотні й тисячі своїх земляків.

Ось з такого буде добрий провідник народу, нічого казати! Людина, якої шлях був повний невдач, або, яка нераз зраджувала свій нарід, хрунила, тікала в часах відповідальної боротьби у найтяжчих часах життя народу, „часом блудила", тікаючи з поля змагань, чи навіть переходячи в лави ворогів, буде найкращим провідником. А може ні!?

„Діло" та його кореспондент висувають цілком нові вимоги до провідника. Вони вимагають від нього таких якостей, за які ще старі Греки піддавали остракізмови „діячів" з такими „якостями", себто, виганяли їх на завжди зі свого краю як найнегідніших у свому суспільстві.

УСЕЮ ПАРОЮ В ОБІЙМИ ЛЯХІВ.

Львівський „Новий Час" в числі з 1-го вересня подає:

> На минулому конґресі істориків у Варшаві звертала на себе увагу поведінка совітських делеґатів. Один з них (Танецький) привіз у подарунок архивні документи, що відносяться до історії заслання Пілсудського на Сибір. Другий член совітської делеґації, Горін (президент білоруської академії), виголосив свій реферат по польськи...

Та як же інакше й може бути, коли Сталін братається з Пілсудським? Виступи „істориків" на конґресі були лише частиною большевицької програми тісного збратання з Польщею.

„ЯКОГО НАМ ТРЕБА ҐУБЕРНАТОРА".

Ужгородська ґазета „Українське Слово" в статті під таким наголовком пише:

> Вкінці й казати не треба, що ґубернатором повинен бути чоловік, котрий має відповідні заслуги для народу з давніх і новіших часів, а не якийсь карієрист, котрий стане ґубернатором лише тому, що належить до цеї, або тої партії.

О, ні! Треба казати, й багато казати, про те, що не лише провідником народу, але й ґубернатором не може бути карієрист, опортуніст, людина, яка не прислужилася свому народови й не дала доказів високої моральности, принциповости, послідовности, витревалости, розуміння своїх справ і завдань.

Колиб „Українське Слово" було прочитало, що писав у „Ділі" С. Демидчук про те, якого „вчителя" треба, то не писалоб, що „вкінці і казати не треба". Не для всіх істина є

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МОЇ ВРАЖІННЯ З ПЕРШОГО КОНҐРЕСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ.

Той, хто був присутним на дводневних зборах (16. й 17. серпня ц. р.) Першого Зїзду Української Молоді Америки й Канади, ніколи не забуде тої великої хвилі гармонійної єдности нашої молодої ґенерації. Велика саля „Колісею" в Шікаго витала численних наших молодих делеґатів, що прибули навіть з найдальших закутин американського континенту, щоби створити нову, кращу, кориснішу історію нашої еміґрації, — чи, як то гарно висловила при відкриттю зборів маленька Оля Колісник, щоби: „зєднати під синьо-жовтий прапор дітей України".

Україна згорнула своїх дітей під свій прапор по довгих і тяжких трудах комітету для скликання зборів — особливо його голови, панни Анастасії Олеськів — засновано нову, велику орґанізацію Української Молоді на цілу Америку й Канаду. Назва цієї орґанізації: Ліґа Української Молоді Північної Америки — по анґлійськи: The Ukrainian Youth League of North America.

Офіціяльний звіт з цього епохального конґресу буде поміщений в усій українській, щиро національній пресі. Я, яко один із секретарів того конґресу, хочу вкоротці поділитися своїми особистими вражіннями.

І так, я завважав на зїзді Української Молоді більше делеґатів, ніж можна було надіятися. Таксамо впадало в очі велике число гостей. Можна собі це пояснити тим, що молодь виявила дійсно велике заінтересування справою зїзду і хотіла **створити** свою орґанізацію. На Конґресі можна було завважати ріжницю між делеґатами з Америки та Канади щодо мови.

Канадійські Українці, всі за винятком одного, говорили по українськи, і то поправно. Усі відчити давали вони також по українськи. Зновуж їхні брати „зі стейтів" не всі могли похвалитися знанням української мови. Дійшло було до того, що коли поодинокі делеґати, складаючи привіти, вживали за часто тільки анґлійської мови — Мирослав Желіхівський, делеґат з Роксборі, Масс., сказав дослівно: „Мені дуже прикро, коли слухаю стільки промов по анґлійськи. Ми є Українці, приїхали на український Конґрес, тож повинні говорити теж і по українськи". (Повищі слова я стенографічно занотував до протоколу). Треба підкреслити, що всі присутні делеґати й гості приняли заяву молодого Желіхівського густими оплесками.

Говорячи про мову, мушу завважати ще кілька цікавих фактів на трактування рідної мови в Америці. У нас істнує дивне й зовсім неоправдане переконання, що наша тут роджена молодь не розуміє української мови, тобто мови своїх батьків. Тому навіть деякі старші стараються залюбки послуґуватись анґлійською мовою. Я бачу, що деякі більше замериканізувалися, будучи в Америці кілька чи кільканацять літ, ніж молодий Желіхівський чи десятки молодих Українців Америки й Канади, що тут родилися, зросли і т. д. На мою думку, нам треба говорити до нашої тут родженої молоді по українськи. а по анґлійськи говоримо й так день в день, при нашій роботі, чи деінде.

На загал — наради перейшли взірцево, без ніякого інциденту. Не було ніяких непорозумінь. Кожний міг забирати слово, давати ради і т. д. Про якісь ріжниці між делеґатами, релігійні чи політичні, нема що й згадувати. Була там карність і порядок і лише одна українська молодь. Таксамо взірцево відбувся вибір уряду, до якого ввійшли представники української молоді Америки й Канади. Перебіг нарад, як і їхній результат, був високо ідейний й щиро-патріотичний. Можна сміло сказати, що у всіх на меті була лиш одна мета: добро України. В численних промовах слідно було дбайливість наших молодих Українців та Українок, та гаряче бажання помогти всіма силами поневоленій Ненці Україні. Відповідно до того постановлено працювати в усіх ділянках нашого життя, а особливо на полі пропаґанди.

Присустні виявили свою громадянську зрілість. Живо інтересувалися всякими питаннями, беручи участь у всяких дискусіях, плянах та проєктах. А це видно вже й з резолюцій, між якими є порушені такі справи:

1) Висилка протестаційних телеґрам до уряду **Злучених Держав** за допомогу голодуючому населенню України й заява проти визнання совітських опришків.

2) До **чехословацького** уряду з доманнням перенесення наших вищих шкіл на Підкарпатську Україну.

3) До **Польщі,** як протест проти переслідування Українців, зокрема політичних вязнів. Чи це не свідчить про щирий патріотизм нашої молоді?

—o—

Так відбувався зїзд нашого молодого покоління. Він гарно відбувся, але міг відбутися далеко краще, як би не ті вороги, розбивачі, ґрупка гетьманців, що за всяку ціну старалися розбити наш зїзд.

Орґан гетьманців „Січ" не погоджувався з тим, що молодь хотіла мати конґрес безпартійний, що не хотіла видвигати на нім релігійного питання, що не хотіла мати у своїй програмі того, що розбиває їхніх батьків. А „Січ" хотіла мати конґрес з виразною релігійною закраскою, конґрес католицький, називаючи плянований і відбувшийся так гарно конґрес „православним".

Отсе дуже добре сталося, що молодь могла відразу, на початку своєї орґанізованости, пізнати, хто зі старої ґенерації ширить роздор в Америці, хто не розуміє цілковито почувань молодих. І тому такою вдячною є та молодь „Свободі" за те, що допомогла їй зорґанізувати і відбути цей Конґрес, за який тепер „Січ" так нападає на „Свободу".

А ми, молодь, тішимося, що в нас, на нашім Першім Зїзді, не було мови про все, що старше покоління розеднує, що в нас ніхто нікого не питав, до якої хто ходить церкви. Українська справа й українське серце нас звели докупи. І над тою справою ми там радили. І та справа нас там обєднала.

Тому хай буде слава нашій молоді!

Хай жие Ліґа Української Молоді Північної Америки!

Хай жие Україна!

Федір Луців.

КІНЬ І РАБ.

Нераз ми бачили, як буває важко коня спіймати, щоб запрягти його до воза чи до плуга. Хоч кінь німа худоба, але щось троха вміє відчувати, що то значить воля. Кінь розуміє, що йому булоб ліпше без шлиї ніж у шлиї і тому нераз треба довго набігатися, поки коня не спіймаєш. А коли важко його спіймати, то що тоді робить господар, чи парубок? Він нарве жменю трави чи конюшини й наставляє її коневи й тим спантеличить коня. Він приходить до рук, щоб їсти, а тут господар закладає йому шлию на шию тай тягни те, що тобі тзій пан прикаже: віз чи плуг.

Приходить кінь до рук свого господаря й немов боїться, щоб не стратив того, котрий здорово потягне його бичиськом, коли він не може наладованого воза з болота витягнути. Така доля коня у свого господаря. А чиж інакша доля невільника — раба-людини під чужою кормигою в чужім поневоленню? Яка є щасливість наймитови чи наймичці в чужих на службі? Пів біди ще, коли натрапить на господарів хоч би напів людяних. Тоді ведеться ще. Але як натрапить на людей, як то кажуть, без серця, то тоді пропав бідака. Я таких натрапляв у своїм життю. Вони не числилися з тим, чи я годен був виконати роботу своїми силами, але вони казали: тягни, бо ти наймит. Я тягнув, хоч очі вилазили, а в крижах одного разу як хрупнуло, то й досі чую й ніяк доктор мені вже не поможе. Якось жию на світі, а то тому, що виїхав у світ далекий, де маю свою правду. Колиб я був довше в тій службі, то хто зна, чи був би дожив до 30 літ, а тут уже пів сотки доходить. Це значить свобода й воля, котру мені й нам дала нова вітчина Америка.

Те саме положення зазнає той нарід, котрий має волю, як ми тут в Америці. Коли нарід є поневолений, то його доля подібна до коня й наймита, бо тоді те роби, що твій пан тобі накаже, й мусиш, бо коли його не послухаєш, то пан зумів на шкіру своїх рабів зробити канчук, котрим змусить скоритися. А поскаржитись нема куди й кому. Та є люди, котрі думають і працюють над тим, щоб позбутись чужого гнету над собою, віддають себе в жертву, показуючи тим другим, що краще гинути, як бути людиною-невільником другої людини чи другого народу. Такі люди гинуть самі, щоб лишити іншим здобуту волю, або бодай показати рідним кращий шлях до волі. Як колись наші славні борці-козаки співали, йдучи проти ворога:

Не жаль мені життя віддати,
щоб вас боронити,
Не жаль мені кров проляти,
щоб вам було добре жити.

Кого? Своїх рідних, свій нарід. Історія наша говорить, що ми мали й маємо міліони таких, котрі готові завжди йти в бій за прапором, щоб боротися за свій рідний край, за свій нарід, щоб з чужої кормиги рідних увільнити.

Але, на жаль, є, хоч і не багато, такі між нашим народом, які подібні до коня, яких ми звемо рабами. Вони кляті служать вірно й щиро гнобителям свого народа й шкодять народови в його визвольній боротьбі. Отакі раби не зрозуміли завдань і величі боротьби українського народу за свою державу й потягнули рідний нарід під московське, чи польське панування. Тепер вони в тих чужих стайнях стараються дістати охлапи з рук їх панів. Та на нашу радість таких усе менше й менше стає, бо й вони переконуються, що за ті охлапи доводиться ходити в тяжкій панській шлиї та тягти чужий плуг.

Н. Костів,
Озон Парк, Н. Й.

У СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО ПАВІЛЬОНУ.

Минулого тижня Українська Виставова Корпорація заключила з американською будівельною компанією нове порозуміння, яке повинно вдержали Український Павільон в наших руках до кінця Вистави. Потрібна тільки з боку українського громадянства тасама активна піддержка, якої воно не відмовляло дотепер своїй хаті на Світовій Виставі.

Як відомо, з початком вересня Корпорація мала заплатити будівельній компанії дальшу рату на викуп Павільону в сумі 5,000 долярів. Потім, також у вересні, мала прийти ще остаточна сплата в сумі 2,600 долярів. Усього разом треба було ще сплатити 7,600 долярів.

Замісць платити цю поважну суму готівкою, Корпорація зробила з будівельною компанією договір на такій основі: Корпорація згодилася приняти на менаджера ресторану представника компанії з тим, що цей менаджер має з доходів ресторану сплачувати компанію і заспокоїти всіх наших кредиторів. Менаджер має вести всі справи в порозумінню з головою Корпорації і всі виплати можуть бути роблені лише за підписами його і голови Корпорації.

Договір забезпечує Український національний характер Павільону. Це забезпечення дає специяльна постанова, що Вистава Українських експонатів у Павільоні не підлягає новому менаджерови і остається під виключним зарядом українських відпоручників Корпорації. Місце, призначене для українських експонатів, не може бути ужите для чого іншого і має служити далі для показу зразків української культури.

Ця постанова дає Українцям важну ґарантію, але рівночасно вкладає на них відповідальний обовязок. Дотепер вистава експонатів в Українському Павільоні удержувалася з пожертв громадянства і з доходів з ресторану. Тепер прибутки з ресторану будуть іти на сплату Павільону, а кошт удержання властивої Вистави мусить бути покритий громадянством.

Треба фондів на удержання персоналу, який доглядає експонатів і дає інформації чужим відвідувачам.

Треба фондів на плянову ліквідацію (закінчення) Вистави згідно з обовязками, які взяла на себе Корпорація. Багато експонатів, між ними дорогоцінні твори українського мистецтва, мають бути повернені назад до краю. Їх треба належно спакувати, заплатити кошти асекурації і транспорту. На наш заклик край прислав до нашої розпорядимости багато цінних предметів, що були прикрасою Павільону. При кінці Вистави треба цей матеріял доставити до краю в такому самому стані, як він був присланий.

Потрібні фонди на зворот позичок наших громадян, що в скрутну для Павільону хвилю прийшли йому з допомогою.

Врешті потрібні фонди на удержання офісу Корпорації, який веде тепер всі корпораційні справи і мусить докінчити Виставу.

Українське громадянство за океаном збудувало Український Павільон на Виставі і оборонило його дотепер. Тисячі українських громадян з Америки і Канади, що відвідали Виставу підчас Українського Тижня, мали нагоду переконатися, що видані на цю справу гроші виплатилися сторицею. Кожне українське серце мусіло здійматися вгору на вид цеї фортеці української культури, здвигненої спільним зусиллям серед найтяжчої кризи.

Тепер наш останній обовязок вдержати Українську Виставу до кінця і забезпечити її ліквідацію. Звертаємося ще раз з покликом за допомогою до тих самих українських людей, що стільки разів відзивались на наші заклики і певно не лишаться байдужими і цим разом.

Українські громадяни! Громада великий чоловік. Ця велика Українська Громада допоможе певно тепер, щоб добре діло, почате будовою Українського Павільону на Світовій Виставі, було довершене до кінця згідно з інтересами українського народу.

Українська Корпорація Світової Вистави в Шікаґо:

Д-р М. Сіминович, предс.; Н. Пікульський, заст. предс.; Ст. Куропась, рек. секретар; Ю. Небор, фін. секретар; Т. Шпікула, касієр; В. Остапчук, М. Кречківська, І. Барабаш, М. Драґан, П. Лучків, В. Ковалик, П. Щербатий, Л. Тягнибік, Е. Команишин, Й. Коцовський, С. Воркун, А. Любас.

ЗАКАРПАТСЬКИЙ НАШ БРАТ

просить нас вислати йому **українську книжку,** яка понесе просвіту між села Закарпатської України. Про висилку повідоміть редакцію „Свободи", а висилайте на таку адресу:

"Proswita,"
Uzhorod, P. Rus,
C. S. R., Europe.

ПОДЯКА.

Рим, 1. вересня 1933.

До П. Т. Уряду Українського Народного Союза в Джерзі Сіти, Н. Дж.

Одержавши від Вас запомогу у квоті $50, почуваюсь до милого обовязку зложити щиру подяку Шановній Управі Українського Народного Союза.

У теперішних часах великого безробіття, що навістило й Америку, а консеквентно й нашу українську робітничу еміґрацію, вважаю всякі запомогові Товариства за дуже потрібні, особливо Український Народний Союз, що завдяки своїй совісній Управі спішить з помічю нашій еміґрації, та подає братню руку тим, що силою обставин знайшлися в потребі. Бажаючи Вам успіхів на шляху розвою Українського Народного Союза, остаюся з належною пошаною

Михайло Боберський.

A MESSAGE TO ALL AMERICAN-UKRAINIAN YOUTH ORGANIZATIONS

From The U. Y. L. of N. A.

History was made on August 16 and 17th of this year.

For the first time in the entire history of Ukrainian people in America, a congress or convention of delegates of the American-Ukrainian youth from all parts of the United States and Canada, met in Chicago during these two days, and took the first steps leading to the creation of a permanent country-wide league of our American-Ukrainian youth.

For many years the need of such a league had been steadilly growing, particularly so during the last few years. Our American-Ukrainian youth coming into ever-increasing contact with each other has begun to realize that in most cases it has the same difficulties to overcome. It has perceived that the sad plight of mother Ukraine has forged in itself a common bond of sympathy and a burning desire to relieve the sufferings and persecutions of our kinsmen across the seas.

And yet, lying athward the path of this ever-increasing sense of comradeship and better understanding among our American-Ukrainian youth, there is a great obstacle. An obstacle which threatens to kill this rising sense of comradeship and understaning.

This formidable obstacle is—the lack of unity, the lack of organization among the young American-Ukrainians.

In order to remove this great barrier to the progress of our youth, the Ukrainian Youth's Congress, with the aid of our Ukrainian press, called upon all American-Ukrainian youth clubs and organizations to send their delegates to Chicago during the Ukrainian Week, for the purpose of creating a league of all American-Ukrainian youth organizations throughout America.

The response to these summons was beyond the highest expectations. Notwithstanding the great distances to be travelled in many instances, delegates from all parts of the country, and Canada as well, flocked to Chicago to take part in the formation of the first league of youth in America.

Their arrival, in spite of the tremendous hindrances of time, distance, and expense, gave striking proof to the fact that the American-Ukrainian youth itself realized the absolute necessity of organizing itself.

The work done by these delegates was momentous in scope and in importance. It is destined to have one of the most far-reaching effects in the entire history of the Ukrainians in America.

—o—

At this congress or convention the delegates representing various Ukrainian youth organizations in America formed the "UKRAINIAN YOUTH'S LEAGUE OF NORTH AMERICA". This league is an alliance or confederation of all American-Ukrainian youth clubs and organizations which already have and those which shall enter it.

The main purpose of this League is as expressed in the preamble to its Constitution:

"We, the Ukrainian Youth organizations do hereby unite ourselves into the Ukrainian Youth's League of North America, in order to reach a better understanding of ourselves and of the ideals and problems of the Ukrainian people".

That is the main object of the U. Y. L. of N. A. Its subsidiary purposes are: to take the initiative and leadership in the organization of the American-Ukrainian youth, to dissemenate among this youth a knowledge of Ukraine and of the Ukrainian people and of their aspirations, to take combined action when such action is deemed necessary,—in short to do everything within its power to aid and advance the Ukrainian cause and the Ukrainian people, young and old both here in America and in Europe.

Membership in the U. Y. L. of N. A. is open to all American-Ukrainian youth organization, independent or otherwise, of the United States and of Canada.

Because the aims of this League do not in any way conflict with, or infringe upon the aims, rights, and privileges, of the older organizations, fraternal or otherwise, exclusively youth assemblies of such organizations, such as the Ukrainian National Association, have a right to and and may join this League.

Furthermore, the U. Y. L. of N. A. is absolutely non-partisan, and is therefore open to all, irrespective of party or religious convictions.

The powers of the U. Y. L. as exercised by the Executive Board are very limited, insofar as its branches are concerned. The purpose of the League is not to interfere with, but on the contrary, is to promote the work and development of all youth's organizations which shall become members of the League. All that the U. Y. L. seeks is to provide a common meeting ground upon which our American-Ukrainian youth can meet and arrive at a better understanding of itself.

The future organization program of the U. Y. L. is to have next year state conventions of all of its branches, and at these state conventions delegates shall be elected and financed to attend a national convention of the U. Y. L.

—o—

In the name of the U. Y. L. of N. A., we, the undersigned Executive Board appeal to and urge all Ukrainian youth organizations to join this League. As previously stated, a club or organization which joins the League loses absolutely no rights nor privileges which it may have had previous to its entrance into the League.

We, the American-Ukrainian youth are a mighty potential force. And yet, if we do not organize ourselves into one nationwide youth organization, this potential force will deteriorate into absolute nothingness, instead of rising into an actual fact.

Here is your opportunity. Join the U. Y. L. at once. Send in your registration together with one dollar ($1.00) registration fee, direct to the President or the Secretary. In return, the registrating organization shall receive a membership certificate together with all the rights, privileges, and benefits appertaining thereto.

Remember—United we stand, divided we fall!

THE UKRAINIAN YOUTH'S LEAGUE OF NORTH AMERICA:

Stephen Shumeyko, Pres., 97 Boyden Ave., Maplewood, N. J.; **Helen Hawryluk,** Vice-Pres., Winnipeg, Canada; **Anna J. Balko,** Secr., 51 Kent Ave., Brooklyn, N. Y.; **Steven Danylizyn,** Treas., Hamtramck, Mich.; **Anastasia Oleskow,** Dist. Leader, Chicago, Ill.; **Stephen Jarema,** D. L., N. Y. City; **Stephanie N. Kudrick,** D. L., Everett, Mass.; **William Scraba,** D. L., Winnipeg, Canada.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

З пікніку на край.

Заходами Товариства ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94 У. Н. Союза, відбувся 27. серпня пікнік, на котрім члени гарно сповнили свій народний обовязок і дали змогу вислати до краю $50, а то по $25 на потерпівших від повені і політичних вязнів. Гроші вислано через Обеднання.

М. Кулинич, секр.

БИЙМО У ВЕЛИКІЙ ДЗВІН НА ТРІВОГУ!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Велика Україна, Твій материк, цей найбагатший край в Европі, корчиться нині в голодових муках і болях і терпить нестерпний національний гнет.

Російські комуністи-большевики, що вогнем і мечем знищили українську державу над Дніпром, що баґнетами насадили свою диктатуру на нашій землі, розпинають тепер український нарід. Вони нищать найкращих його синів розстрілами, мучать тюрмами й засланнями і масово виголоджують все населення на Україні.

Це не поголоски й не сплітки; це найчистіша правда! Про цю страшну правду говорить нині голосно світ, про цю болючу правду кажуть наші тамошні брати у численних листах до свояків і знайомих, про цю жахливу правду оповідають і численні втікачі з большевицької неволі. Затею трагічну правду закривають комуністи. З усіх листів наших нещасних братів і з усіх оповідань утікачів чуємо розпучливий крик: „Ратуйте, бо загибаємо від насильства й голоду!"

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Деб Ти не жив поза межами Великої України, чи в Галичині, чи за океаном в Америці, чи на Волині й Холмщині, чи в далекій Австралії, чи на Буковині й Бесарабії, чи в Китаю, чи на Закарпатті й на еміґрації в Европі, чи в гарячій Африці — ніде Ти не можеш спокійно приглядатися величезному горю та мукам Твоїх неволених і голоджених братів.

Ти мусиш сказати своє тверде слово гнобителям і світови цілому про їхню недолю. Ти мусиш зробити все, щоби ратувати загрожене існування 35 міліонів братів, — щоби ратувати тимсамим себе, своє національне життя перед заґладою. Бож комуністичні московські диктатори завзялися вже на само життя українського народу, що знайшовся під їх владою. Вони знищили всі багацтва ураїнської землі, вони зруйнували українське народнє господарство, вони через насильну колєктивізацію геть завалили хліборобство й довело українське населення до голоду. На українських широких, урожайних ланах ростуть тепер переважно буряни, а український хлібороб у голодових муках докотився декуди до людоїдства. На українській землі, де недавно хвилювали непроглядні пшеничні лани своїм буйним колоссям, запанувало наслідком комуністичної державної господарки людоїдство. Цеж найстрашніше явище під сонцем. Щоби в хліборобській країні брат поїдав з голоду брата — цього світ не чував і земля наша досі не знала.

Одначе і людоїдство не спинило російських комуністів від того, щоби тепер, при зборі цьогорічних невеликих урожаїв, не наложити своєї руки на ввесь український збір. Комуністи рішили вивести з України все збіже на північ, у московські промислові осередки, а українське населення тимсамим віддати масово на поталу голодовій смерти. За спротив населення проти такого обдирання краю та проти голодження комуністи нищать його немилосердно розстрілами, а всю вину за неврожай складають на українську національну свідомість і тому гноблять український нарід політично гірше московських царів. Вони касують всі рештки політичної автономії Радянської України, нищать всі українські культурні надбання та викорінюють українізацію. На виснаженому голодом народньому орґанізмі виконують при допомозі терору ще й нечуваний з історії ніякого народу політичний гнет.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Урвалася міра Твого терпіння. Мовчати далі не можна! Скрізь, де бється українське серце, треба не тільки протестувати проти всіх комуністичних насильств, але й заворушити сумлінням цілого людства, поставити на ноги ввесь світ, щоби він звернув увагу на Твоє положення й прийшов Тобі з допомогою.

Українська Парляментарна Репрезентація і всі центральні українські установи заснували у Львові **Український Громадський Комітет Ратунку України.** Подібні Українські Комітети треба творити по всьому світі, треба їх працю узгіднювати та спільними зусиллями змагати до облекшення долі наших поневолених братів на Великій Україні!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Деб Ти не жив, чи на власній землі, чи на еміґрації, чи в Европі, чи за океанами, ставай одностайно в лави боротьби з насильством. Мобілізуй опінію світа проти всіх комуністичних страхіть на Великій Україні. Допомагай своїм братам на Великій Україні, чим можеш. Львівський Громадський Комітет поведе масову ратункову акцію в краю та за кордоном і в найкоротшому часі оголосить подрібний її плян. У своїй праці Комітет рахує на загальну, масову підтримку. Повний віри в успіх початого діла, Комітет кличе до дружньої співпраці всіх Українців, що щиро хочуть зеднатися в болю зі своїми гнобленими наддніпрянськими братами.

А Ви, нещасні, опухлі з голоду Брати знад Дніпра, Кубані та Дону, прийміть від нас вислови подиву для Вашої мужної постави в нещастю, прийміть вислови найглибшого співчуття у великому горю і будьте певні, що скорше чи пізніше прийде кінець Вашим мукам, а зпоза комуністичних хмар і темряви, що повисли над Україною, засяє сонце Волі.

Львів, дня 25. липня 1933 р.

Підписали:

1. За Українську Парляментарну Репрезентацію: **д-р Дмитро Левицький, Дмитро Великанович.** 2. За Товариство „Просвіта" у Львові: **Василь Мудрий, С. Маґаляс.** 3. За Наукове Товариство імени Шевченка у Львові: **д-р В. Левицький.** 4. За Українське Педаґоґічне Товариство „Рідна Школа" у Львові: **о. Олекса Базюк, д-р Мирон Коновалець.** 5. За Український Католицький Союз у Львові: **Вол. Кузьмович, А. Трач.** 6. За Союз Українок у Львові: **Мілена Рудницька.** 7. За Т-во укр. письменників і журналістів у Львові: **І. Кедрин.** 8. За Ревізійний Союз Українських Кооператив у Львові: **Ю. Павликовський, Р. Левицький.** 9. За Краєве Господарське Товариство „Сільський Господар" у Львові: **Ю. Павликовський, М. Холевчук.** 10. За „Народну Торговлю", Краєвий Союз Споживчий у Львові: **Ю. Павликовський, д-р Бариляк.** 11. За Краєвий Молочарський Союз „Маслосоюз" у Львові: **А. Мудрик, А. Палій.** 12. За Центральний Кооперативний Банк у Львові: **д-р Кость Левицький, М. Кисілевський.** 13. За „Дністер", Товариство взаїмних обезпечень у Львові: **інж. Ю. Мудрак, д-р Л. Макарушка.** 14. За „Центросоюз", Союз Кооперативних Союзів у Львові: **інж. М. Творидло, Радловський.** 15. За Земельний Банк Гіпотечний у Львові: **В. Сінґалевич, Волошиновський.** 16. За „Карпатію", Т-во Взаїмних Обезпечень на життя і ренти: **д-р І. Ґижа і О. Тарнавський.** 17. За Народну Орґанізацію Українців міста Львова: **Аґатон Добрянський.** 18. За „Молоду Громаду" у Львові: **Радловський, М. Бонковський.** 19. За Товариство „Взаїмна Поміч українського учительства у Львові: **Зелений, Д. Петрів.** 20. За Т-во учит. вищ. шкіл „Учительська Громада" у Львові: **Сиротюк.** 21. За Союз Українських Адвокатів у Львові: **д-р Кость Левицький.** 22. За Українське Лікарське Товариство у Львові: **д-р Максимонько.** 23. За Союз Укр. Приватних Службовиків „Супруга" у Львові: **Камінський, Гладкий.** 24. За Українське Товариство Допомоги Інвалідам у Львові: **д-р І. Ґижа, Волошиновський.** 25. За Товариство Охорони Воєнних Могил у Львові: **Карпінський, д-р Лициняк.** 26. За Т-во „Сокіл-Батько" у Львові: **В. Мигаль, інж. Свірський.** 27. За Головну Старшину Укр. Рух.-Спорт. Т-ва „Великий Луг" у Львові: **М. Козланюк, І. Мамчак.** 28. За „Міщанське Брацтво" у Львові: **М. Стефанівський, М. Кривецький.** 29. За Т-во „Зоря" у Львові: **М. Кліщ.** 30. За Укр. Т-во „Сила" у Львові: **І. Табора, С. Валько.** 31. За Т-во „Воля" у Львові: **Козіцький Іван, Сивуляк Михайло.** 32. За Укр. Народне Мистецтво" у Львові: **Ірина Макух Павликовська.** 33. За Укр. Т-во Допомоги Еміґрантам з України у Львові: **А. Петренко, Ф. Дудко.** 34. За Відділ Укр. Центр. Комітету в РПП. у Львові: **О. Кузьминський.** 35. За Відділ Союзу Українок-Еміґратнок в РПП. у Львові: **Ад. Тарановичева, Л. Доценкова.**

ПОСИЛАЙТЕ „СВОБОДУ" НА УКРАЇНСЬКІ СЕЛА.

Прочитавши **„Свободу"**, не марнуйте її, не викидайте, а **вишліть нашим селянам на Закарпатській Україні,** бо вони вас цього просять. Пишіть до редакції „Свободи", а ми вам подамо село й читальню, куди будете висилати.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(47).

Коли Панатлі проснулася, в печері вже не було Тарзана. Вона здивовано озиралася довкола й не могла зрозуміти, де він дівся. Нарешті вона рішила, що можливо він подався десь за харчами. Це дівчину дуже занепокоїло, бо вона знала, що йому загрожує страшна небезпека в неприступних джунглях, у яких аж кишить від ріжних страшних потвор. Виглядаючи з печери, вона несподівано побачила могутню постать Тарзана, що зникла за кущами праліску.

Дівчина перемогла в собі страх перед джунглями й рішила попередити Тарзана про небезпеку, яка йому грозить у цьому лісі. Тому вона швиденько злізла зі скелі, в якій була печера, й подалася слідами Тарзана. Їй здавалося, що вона вже його дігнала, як трапилася подія, що її перелякала на смерть. Вона вже бачила Тарзана на полянці, зігнутого над убитою козою, як почула лютий рев трирога, цього найстрашнішого звіра цих лісів.

Дівчина миттю опинилась на дереві, куди її загнав інстинкт. Дівчина полізла скільки могла вгору й примостилася на найвищій гильці. Почувши рев, Тарзан повернув свою голову туди. Він побачив недалеко від себе допотопне страховище, що мало крім рогів на голові ще один ріг на носі. Закуте мов панцир, а тому було непереможне для стріл і ножа Тарзана. Тарзан вмить схопив на плечі козу й подався через поляну до високого дерева.

Бурею за ним неслося страховище й Тарзан уже розраховував у думках, чи він устигне добігти до дерева й видряпатися так високо, що ця страшна потвора його не дістане. Одинокий ратунок для Тарзана тепер була скорість утечі, бо ні його зручність, ні сила не могли витримати боротьби з цим допотопним велитнем. Хоч як скоро віддаль між Тарзаном і потворою зменшувалася, то всетаки він добіг скорше до дерева, наче малпа вилетів угору й сів на гилках.